DATE: ______ DAY: ______

V good
Give headings in every question
Sta lekal bilkul theek di
Headings wrkawa

سوال نمبر 7 — اولسي ادب څه ته وائي

اولسي ادب هغه ادب ته وائي کوم چې په لیکلو حالت کښې نه وي موجود، د کوم چې لیکوال نه وي معلوم او کوم چې سینه په سینه د یو نسل نه بل نسل ته منتقل شوې وي۔

15

د اولسي ادب اصناف:

(1) ټپه (2) لوبه (3) سندره

(4) بدله (5) نیمکۍ (6) چاربیته

(7) بګټۍ

ټپه:- دا یو لنډ شعر دی وائي۔ د ټپې په وئیلو سره اکثر او زر ټپ شي څکه ورته ټپه وائي۔ دا د غمجنو زړونو تیار دي۔ ټپه وئیلي کیږي هر ته وطن دا دي چې قلا د دوو کسانو مینځ کښې خبرې کیږي او په هغې کښې وائي چې ثبوت وړاندې کړي نو په هغې کښې ټپه وائي۔ په دې کښې دوه مصرې وي یو اولنۍ او دویمه آخره وي۔

اوس د مثال په توګه یو څو ټپې وړاندې کوو:

ـــ په نزد لیرې کښې به تاري کم
څه د دنیا نه ارماني درغلې یمه

ـــ جانان د مور او پلاره یو دی
څکه یې اوښکې د نیاز پېښو سترګو زینه

ـــ سري په نوم نه سرې کیږي
سري هغه وي چې یې قار د سرو وینه

ـــ ځاب انړه ورته لوګي مائې
ځاما ته په جانان پېر درغلې دینه

DATE: ____________ DAY: ____________

2 لوبه:-

د پښتو اولسي ادب دوهم مشهور صنف دی.

لوبه اکثر د خوشحالۍ په وخت وئیلي کیږي، د ښځو په اوازونو وئیلې کیږي او لوبه اکثر د ټنګ ټکور سره وئیلي کیږي.

په لوبه کښې پیله دوه مصرعو ته سرونیلي کیږي ورپسې 3 دریم هم قافیه مصرعې وي، څلورمه مصرعه د سر دوهمې مصرعې په وزن وي او پینځمه مصرعه د سر د دوېمې مصرعې تکرار وي.

اوس د مثال په توګه یو لوبه وړاندې کوو:

ستا د خاندا په قلې لاغې ځم سبالې ملکه
ښې به خراب ملکه
ستا د خاندا قلې برباد وینه
د غریبانو کور اباد وینه
غیرت خپلې واهه په فریاد وینه
ستا له خیاله ووځي په راشي انقلاب ملکه
ښې به خراب ملکه

3 سندره:-

سندره او لوبه کښې معمولي فرق دی. په سندره کښې پیله مصرعه لنډه وي او دوېمه مصرعه اوږده وي بیا ورپسې درې هم قافیه مصرعې وي. مثلاً:

ځما صنم د خایبرو کړې اختیار دی
ژوندون می بے قرار دی اوس غواړم دیوانه
ځما صنم کړې سنهالے د خایبرو دی
حسن ئې په ټول جهان د خایبرو دی

مور کې پېژوان نې او پېژاند خه په نخرو دي

بل ئې په ځایه کښې د سرو یاقوتو هار دي

زړګي مې بې قراره دي اوس غواړم دېرتونه

۶ بدله :-

بدله د اولسي ادب لکه د ټپې مقبول صنف دي کوم چې د مثنوي په ډول وي خو د هر یو مصرې قافیه د بل نه بدله وي - راځي اوس د مثال په توګه بدله وړاندې کوو.

یوه قیصه درته کووم د ګل په رنګ

چې د لري شي د خوګ زړګي نه زنګ

د اکبر په زمانه کښې زما کله

یو عاشق وو خبروم دې ما احواله

کور ئې وو د ټرلاندې کلي نه بره

چې اوس بیګاي د ننه ځوان د غره له سره

ده یو دوه سپي وو ساتلي مزېدار

محبت ئې ورسره کوو بسیار

سپو ته ځکې امیله وې د ښکرو

چې ښکار به ئې کوو په لاړې اوږو

ښکار د ښېر یا نو چې بې ترخوګ شو

د اوازه سره ئې زړه اثګ تلګ شو

۷ نیمکۍ :-

دا د اولسي ادب زړه یو ډېر یا صنف دي - په نیمکۍ کښې یو مصره همیشه لنډه وي او کوم چې لنډه وي نو هغه په Repeat کیږي - نیمکۍ اکثر د خوشحالۍ

DATE:________ DAY:________

په موضوع وئيلي کيږي کوم کښې چې د عشق او محبت
موضوع چيړلې شي او اشر د دوو وئيلو منځ کښې
د سوال و جواب په شکل کې وي مثلاً:

زه چې په څڅو څڅو جارم

دي خانه ولې

ځار مينې په کور او ر او لګيدونه

ولې

څه ځې چې پيړ اشوم په ځر اشوم

ولې

په دنيا خير نصيب په چيرته نشونه

ولې

د غمو ستړو کوړم مرد غله

ولې

په غمو غمو دنه کوي واسترينه

ولې

۵ چاربيته:-

چاربيته هم لکه د نيمې زړه د ا پښتو نکي او مقبول
صنف دي د کوم چې مختلف قسمونه دي لکه "ګړه بيته"
او "زنځيري" - په چاربيته کښې څلور بيتونه
وي - پيله دوه مصرې ته سرټکي شي . وروستي
د دې هم قافيه مصرې چې او څلورمه مصرې د
سرټه وزن وي -

د بيا ره د اته اوايه ټنم چرته دي
ځار ستړو کوړ د زړه مرهم چرته دي
مور ده اشو چې زه د مينې يار نه غم

د خپل زخمي زړګي قرار نه وینم
ګل رنګه ګل رخسار او ګل عذار نه وینم
بې مشغله دا روزګار خار غم چیرته دي
زما د سترګو تور د زړه مرهم چیرته دي.

بګټۍ:-

بګټۍ د اولسي ادب زوړ او متروک صنف دي. چې نوي شاعران یې اوس نه استعمالوي. دلته په بدله او چاربیته کښې لیدلې شوې ده. دوی په انداز کې جذباتي دي صمیمانه دي او اکثر یکښې د عشق او محبت موضوع چیړلې شي. لکه څنګه چې یو بدله ده:

د ماز یګر او لوله مسته په غرور راځي
شورې په منګو ور راځي
د ماز یګر اوبو له لاړه
ښځه مړاوې ځنګل یې ناره
مینه امن د سر خواله
د سهیلو ورېښې په د ستوور راځي
شور یې د منګو ور راځي

* —— * —— *

سوال نمبر

د پښتو باره کښې ډیر زیات نظریات دي. دغه نظریات د یو قوم باره کښې هم نشته چې څومره د پښتو باره کښې دي چې پښتانه څوک دي. او د دې وجه دا ده چې د پښتو پښتانه په تاریخ کښې اکثر یې

شوي دي - پښتانه خو دعوی کوي چې موږ
6000 کاله زاړه یو او 5000 کاله زاړه یو خو حقیقت
دا دی چې پښتانه پښتو ورومبی شعر امیر
کروړ په ۱۳۹ هـ کښې ليکلی او د پښتو د
نثر ورومبی کتاب په ۲۲۳ هـ کښې لیکلی د کوم
نوم چې "د خالو وکلیه" دی او محمد هاشم خرواني
لیکلی دی. زمونږ دعوی خو زرګونو کالو
ده خو چې مونږ سره کوم تاریخي شواهد موجود دي
لو هغه د ۱۳۰۰ کالو نه زیات نه دي.

اوس د پښتو باره کښې ډیر یا نظری
دي چې پښتانه څوک دي څوک وائي چې پښتانه
د حضرت قطوره اولاد دي کوم چې د حضرت
ابراهیم ع میرمن ده - څوک وائي چې پښتانه سامي
قوم دي - د یلې نظریا مطابق پښتانه اریا دي.
څوک وائي چې پښتانه اساعي دي څوک وائي
چې پښتانه یوناني النسل دي - څوک وائي چې
پښتو تعلق وسطي ایشیا سره دي - خو چې کومې
نظرئ د ټولو نظریو نه زیاته عوامي پیزیرائي
ملو شوې ده هغه دا ده چې پښتانه بني اسرائیل
دي د کوم ذکر چې د ملا نعمت الله هروي
کتاب "تاریخ خان جهاني مخزن افغاني" کښې
شوي دي او نور ومستران او صاحب العلم
خلقو دي - بني اسرائیل نظرئ ملاتړ کړي دي.
لکه څنګه چې خوشحال خان خټک په خپل و

شعر کښې وائي

په سر انسرت باندې ئې ختمه داو ښاده
چې په اصل د یعقوب قوم و ټبر دي

او س د خوشحال بابا د شعر د پښتنو باره کښې د صحیفي حیثیت لري ځکه چې هغه وخت کښې د بحث لا پیدا شوې هم نه وه چې پښتانه څوک دي چې خوشحال خان خټک د اوئیل چې پښتانه بني اسرائیل دي۔ د پښتنو باره کښې چې پښتانه بني اسرائیل دي نور دلیلونه د الندې بحث شوي۔

افضل خان خټک په خپل کتاب کښې "تاریخ مرصع" کښې لیکلي دي چې پښتانه بني اسرائیل دي۔

حافظ رحمت خان روهیله په خپل کتاب خلاصة الانساب کښې دا لیکلي چې پښتانه بني اسرائیل دي۔

د دې نه علاوه زردار خان په خپل کتاب "صولت افغاني"، عبدالجبار په خپل کتاب "بني اسرائیل یا ملت افغانه"، قاضي عطاالله جان په خپل کتاب "د پښتنو تاریخ" کښې دا خبره په مختلفو الفاظو کښې ذکر کړې۔

یو مشهور مستشرق "سر ولیم جونز" هم دې قائل دي چې پښتانه بني اسرائیل دي۔ ~~نمونه~~ لوړ د تاریخي شواهدو کلاو علمي ثبوتونو په نتیجه کښې په دې راځو او رسیدو چې

DATE:________ DAY:________ ح

پښتانه بني اسرائيل دي۔

س 8 ناول څه ته وايي:-

د ناول صنفي ډېره عجیبه شي کوم چې د لاطیني ژبې نه اخیستي دي۔ په ادب کښې ناول د انسان صفه جذباتو ته وايي د کوم په اظهار چې ورسره د انسان صحر ردي پیدا شي۔ ناول د انسان د ژوند ټول اړخونه بیانوي۔

د ناول عناصر:-

د لاطیني عناصر چې را یوځای شي نو لوڅه ناول جوړ دي:

(1) پلاټ (2) قیصه (3) کردار نګاري
(4) جزبات نګاري (5) ماحول (6) مقالمه
(7) بیان

د ناول تاریخ:-

د ناول اغاز په لسم صدۍ کښې په یورپ کښې شوی۔ او د انګریزۍ ژبې نه اردو ته منتقل شوی۔ په یورپ کښې ناول د تفریح او حالاتو سمون د وړه مقصد د پاره لیکلي شوي۔

پښتو ادب کښې د ناول ارتقاء:-

په پښتو کښې چې کوم اولنی ناول لیکلي شوی دی د هغې نوم "نشیبه عشق" دی کوم چې سید راحت زخیلي په 1912 کښې لیکلي دي۔ بیا په 1939ء کښې نور محمد ترکئي د "بې ترببه

Date: Day:

زوي" په نوم ناول او لیکلو۔ دې نه پس هم بېره موده
په پښتو کښې ناول نه وو لیکلي شوي بیا په ۱۹۵۵ء
کښې صاحبزاده محمد ادریس د "پېغله" په نوم ناول
او لیکلو۔ دې نه پس امیر حمزه خان شنواري
"نوې چې" په نوم ناول او لیکلو۔ بیا په ۱۹۶۳ء کښې
سید رسول رسا صیب څلور ناولونه اولیکل کوم
چې دا دي: مغرور، ماموني، شمی او خودکشي۔
بیا په ۱۹۷۲ء کښې یو بل مکمل او بیګلو ستلا ښکولي
ناول شیر زمان طائزي صیب او لیکلو د کوم نوم چې
"ډاکټر ګل خان" دی۔ دې نه پس په پښتو کښې
ګڼ شمیر ناولونه اولیکلي شو۔ بیا محمد حسن
خلیل څه ناولونه او لیکل کوم چې په غم وه کوي،
فکروه کوي، اسره مه کوي، سیاست مه کوي، عکس
انځار، ھیرو او مس یونیورس مشتمل دي۔ دې
نه علاوه ګڼ شمیر ناولونه پښتو ته د نورو
ژبو نه ترجمه شوي هم دي۔ چې بکښې په اول نمبر
د ډپټي نظیر احمد کا د اردو نه ترجمه شوي ناول "مراة
العروس" دی چې په پښتو کښې په "نقش نګین"
نوم باندې یاد کېږي او ترجمان ئې میاں حسین
ګل ګاګاخیل دی۔ د نقش نګین نه پس په ۱۹۵۸ء
کښې د ډپټي نظیر احمد یو بل ناول "توبة النصوح" پښتو
ته ترجمه شو۔ بیا په کال ۱۸۷۷ء کښې د جان
بنین انګریزي ناول "پلګریمز پراګریس" د "سیر السالکین"
په نوم قاضي عبد الرحمان اعیادري لږي

Date: Day:

پي مصر لیکنتو ته ترجمه کړي۔ د دې نه علاوه
په ۱۹۳۹ کښې د قاضي عبدالرحمان ترجمه شوي
ناول "د پیټه د پیتو پیکښې" چاپ شوي او د دې نه
علاوه د "قافله" په نوم د جنګ بېلیین ناول
پښتو ته ترجمه شوي او نور هم کڼې شمیر ناولون
لیکلي او ترجمه شوي دي۔

* ——— * ——— *

س ۴ د غني خان ابتدائي ژوند:-

غني خان په ۱۹۱۴ کښې د چارسدې
په اتمانزو کلي کښې د فخر افغان خان عبدالغفار
خان عرف باچا خان بابا کره زېږېدلی وو۔
ده ابتدائي تعلیم د پېښور نیشنل هائي سکول
نه حاصل کړو او میټرک ئې د اتمانزو
هائي سکول نه پاس کړو بیا د وړاندې تعلیم
دپاره جامعه ملیه دهلي ته لاړو۔ بیا په
۱۹۲۸ کښې د انډیا افس په وساطت سره
انګلستان ته لاړو خو هلته ئې زړه او نه لګیدو او
لندن نه په ۱۹۳۱ کښې د کیمیکل انجنیئرنګ
تعلیم حاصل لو دپاره امریکې ته لاړو۔
بیا په ۱۹۳۳ کښې په هندوستان شوګر ملز کښې
ئې د سپروائزر په حیثیت ملازمت اختیار
کړو۔ غني خان په ۱۹۴۵ کښې د مسه ټیکنیکل
منیجر په حیثیت په تخت بهائي شوګر ملز کښې
بهرتي شو خو سیاسي هلو ځلو کښې برخې

CS CamScanner

Date:

اغستو په وجه دے ملازمت نه په کال ۱۹۴۳ء
کښې مستعفي شو- په کال ۱۹۴۲ء کښې يې
انليکشن اوګټلو کوم کښې چې خان صاحب
وزير اعلی شو خو قائداعظم ګورنر راج اولګولو
او غني خان د کال ۱۹۴۷ء نه تر کال ۱۹۵۴ء
پورې د هندوستان په مختلفو جيلونو کښې بندي
پاتې شو او هم په جيل کښې يې د شعر دنيا
لو پښاهکار او مشهور کتاب د "پنجرو چغار"
او ليکلو او د پلنه پس يې "فانوس" او "پلوشې"
هم ليکلي- غني خان د شاعرۍ دنيا کښې د "شوبي
فلسفي" په نوم مشهور دې ځکه چې د ده شاعرۍ
انداز د نورو نه بدل دې او د ده په شاعرۍ کښې
د حسن او عشق ډير لوړ او اوچت مقام دې- ده د
پښتنو تاريخ باره کښې "دې پیټهانز" نومې کتاب
هم ليکلې۔

د غني خان د شاعرۍ اړخونه :-

1) تصوف
2) فلسفه
3) د فطرت بيان

د غني خان فلسفه :-

غني خان د پښتو ادب لوی فلسفي دې- دې
د ارسطو او د سقراط د فلسفو نفې کوي او وائي چې
دا خلک چې ډېر قابل او عقلمند خلک دي خو د الله
ذات ته بيا هم ~~[illegible]~~ او نه رسيدل۔ د غني خان فلسفه

Date:

دا ده چې د حسن او حسینې پلار الله ته ذرن رسوي
او بې تکلفانه ګفتګو ور سره کوي او هغه خبرې الله
تعالی سره کوي د کوم خبرو اظهار چې په عام طور
خلک الله سره نه کوي. د غني خان پیچان
ھ "عجیبه فلسفه" ده کوم کښې چې غني خان د رباسي
د دې رب کتونو ته مخاطب دې او مکالمه ور سره کوي
په اول شعر وائي چې علماء د رب پاتر خلک دي دي په دویم
شعر قاضي سره بحث کوي او په دریم شعر د پو دانشور
سره بحث کوي او د الله د ذات په باره کښې شري ته
سوالونه کوي بیا که چې وائي

زړه مې وایې چې په ثال کښې د ملا کوټې له لاړ شم
د ملا په ښېو مې کښېنو وا وئیل دا مې مرده ده
ملا منع زړانه وا ایمانداي داخله دي ستا په لاس کښې
نه پلار دي نه مورې ده زه حلوه نه فالوده ده
وائي شر ظاهر کوي او په ظاهره نه مانسق ئي
دا د رب سره د مېنې نار اغستي خه قیصه ده
وېره وېره د ډهار نه د ایمان اصلي حصه ده
د جنون او د جنان سرا خه مجمله فلسفه ده